

**Cena Ministerstva vnitra za inovaci ve veřejné správě
Ročník 2008**

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z ŘEŠENÍ

1. etapa implementace EMAS (systémů environmentálního managementu a auditů) do činnosti městského úřadu.

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z ŘEŠENÍ

Stručný název řešení:

1. etapa implementace EMAS (systémů environmentálního managementu a auditů) do činnosti městského úřadu.

Autor zprávy:

Jméno: Šárka Trunečková

Funkce: koordinátor Projektu Zdravé město a MA 21

Organizace: město Chrudim

Telefon: 737 7770 811

E-mail: sarka.trunekova@chrudim-city.cz

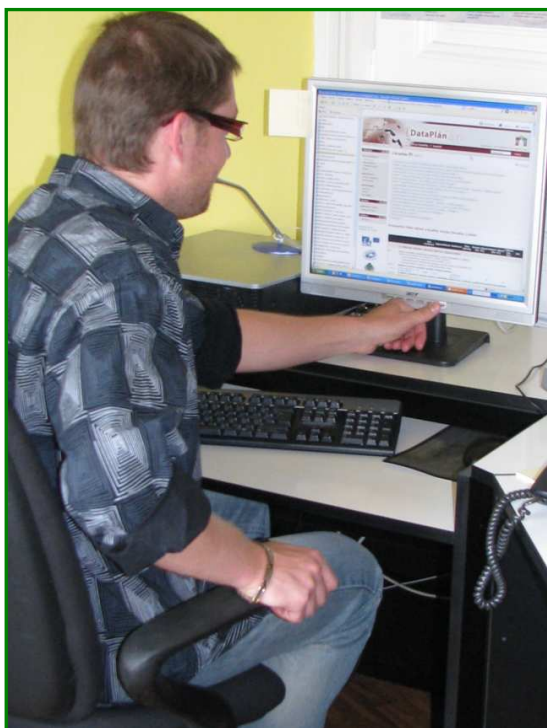
Organizace, kde bylo řešení aplikováno:

Zmiňovaný systematický přístup pro zavádění systému EMAS je aplikován v rámci Městského úřadu Chrudim. Městský úřad Chrudim zajišťuje výkon samostatné a přenesené působnosti dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů a dalších právních předpisů na území města Chrudim a ve správním obvodu města Chrudim jako obce s rozšířenou působností 3. typu. Správní obvod tvoří 86 obcí, tj. 82 – 83 tis. obyvatel. Úřad má 206 stálých zaměstnanců.

Město Chrudim je od roku 2001 aktivním členem Národní sítě Zdravých měst ČR. Ve své praxi implementuje metody modernizace veřejné správy – místní Agendu 21 (již třetím rokem obhájuje doposud nejvyšší kategorii „B“ místní Agendy 21), CAF, Benchmarking a nyní nově zavádí i systém EMAS, přičemž jeho zavádění úzce souvisí se zaváděním MA 21 (EMAS je zároveň součástí nejvyšších úrovní MA 21 – kategorie A).

Popis řešení

4.1 Podstata řešení:

EMAS představuje systém řízení chodu úřadu z hlediska ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje, který je uplatňován v rámci Evropské unie.

Běžně je využíván v podnicích jako standardizovaná metoda kvality. V prostředí EU je využíván rovněž v rámci veřejné správy – o tento postup využití v rámci úřadu usiluje i město Chrudim, které je **prvním pilotním městem** v jeho zavádění v prostředí ČR.

Zavedením standardizovaného systému EMAS na úřadě Město jasně deklaruje svůj postoj k problematice ochrany životního prostředí a trvale udržitelného rozvoje. Protože město Chrudim je již několik let aktivním členem Národní sítě Zdravých měst ČR a přihlásilo se k principům místní Agendy 21, je zavedení systému EMAS dalším logickým krokem při aplikaci principů místní Agendy 21 a trvale udržitelného rozvoje.

Město Chrudim pracuje na zavádění a propojování metod kvality ve veřejné správě dlouhodobě. Od roku 2005 zavádí město model CAF a v roce 2007 se stalo členem Benchmarkingové iniciativy. Zastřešující metodou zaměřenou jak na úřad, tak na jeho spolupráci s partnery města a veřejností je pak místní Agenda 21, kterou město realizuje od roku 2001. Všechny tyto metody kvality jsou

souborem procesů směřujících k **efektivnímu a systémovému postupu** v rámci úřadu i města jako takového, současně při uplatňování principu udržitelného rozvoje – tedy sladění environmentálních, sociálních a ekonomických cílů, a to v celkovém systému strategického řízení, realizací konkrétních místních akcí či projektů; jsou založeny na aktivním zapojování pracovníků úřadu a veřejnosti a podporují vytváření místních partnerství.

Realizované metody jsou propojeny do aktivit úřadu a společně vytváří logický celek a vzájemně se doplňují. Například jedním z využitelných východisek pro hodnocení EMAS jsou údaje z Benchmarkingové iniciativy, které nám poskytují srovnatelné údaje o spotřebě el. energie, využívání služebních vozidel, vytápění objektů, cenách úklidu a to již od roku 2005.

Model CAF nám identifikoval silné a slabé stránky úřadu v subkritériu 8.2 – výsledky v oblasti životního prostředí, na které EMAS plynule navazuje.

V rámci MA21 pak představuje EMAS logický krok pro dosažení vyšších úrovní této metody (tzv. kategorie „A“), která dosud v ČR nebyla naplněna žádným městem.

Program zavedení systému řízení podniku a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (v anglickém znění „Eco-Management and Audit Scheme“ - EMAS) (dále jen „EMAS“) je jednou z dobrovolných aktivit organizací vedoucích ke zlepšování vlivu jejich činnosti na životní prostředí a poskytování příslušných údajů veřejnosti a jiným zúčastněným subjektům.

Cílem programu je především podpora neustálému zlepšování vlivu činností organizací na životní prostředí tím, že :

- jsou vytvářeny a zaváděny systémy environmentálního řízení podniku (EMS),
- fungování a účinnost těchto systémů jsou systematicky, objektivně a pravidelně hodnoceny,
- veřejnost a ostatní zúčastněné strany jsou o vlivu činností organizace se zavedeným EMAS na životní prostředí pravidelně informovány formou environmentálního prohlášení,
- pracovníci organizace se zavedeným EMAS jsou vhodnými formami vedeni k aktivní, účasti na činnostech spojených s fungováním EMAS.

Co je v EMAS navíc ve srovnání s ISO 14001

Již bylo zmíněno, že zavedení EMAS klade na organizaci nárok na splnění některých požadavků, které nejsou v normě ISO 14001 tak široce pojaty. EMAS totiž jako povinné vyžaduje určité prvky, které norma ISO 14001 pouze doporučuje nebo se jimi vůbec nezabývá (resp. se jimi nezabývá tak podrobně).

Patří mezi ně především tyto prvky:

- 1) environmentální přezkoumání;
- 2) publikace a ověřování environmentálního prohlášení;
- 3) soulad s legislativou;
- 4) posuzování nepřímých environmentálních aspektů;
- 5) aktivní účast zaměstnanců na procesu neustálého zlepšování;
- 6) využívání loga;
- 7) registrace

Pod následujícími odkazy je možné získat podrobnější informace o EMAS :

[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFGSEV4B](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFGSEV4B)

4. 2 Důvod a cíle řešení (doložit jejich měřitelnost):

V rámci Městského úřadu Chrudim se dlouhodobě zabýváme jednotlivými aktivitami např. třídění odpadu, šetření energiemi, zelené nakupování apod. Toto vše je nyní již považováno za nutný krok a řeší ho mnoho dalších úřadů. V rámci našeho snažení jsme ale potřebovali jít dále a postupovat systematictěji, a proto byla zahájena aplikace EMAS.

Město Chrudim zahájilo implementaci EMAS za podpory projektu EU s názvem „EMAS COMPASS+“, který město vnímá jako další systémový krok uplatňování zásad trvale udržitelného rozvoje a principů místní Agendy 21. Cílem projektu je jednak stanovit, v kterých oblastech vykazuje činnost úřadu **interakce se životním prostředím** a dále **zavést systém řízení úřadu z hlediska jeho vztahu k životnímu prostředí**, tak aby negativní vlivy byly minimalizovány. To zahrnuje rozvoj systému třídění odpadů, systém úspor energie a vody, používání ekologických výrobků v rámci celého úřadu (ekologicky šetrné čisticí prostředky, recyklovaný papír a další kancelářské potřeby apod.), zavedení systému optimalizace využívání služebních vozidel a zdokonalení systému školení zaměstnanců o dané problematice. V rámci EMAS bude např. sledováno množství odpadů

vzniklých provozem úřadu, spotřeba energie a vody ve vztahu k přijatým opatřením. Smlouvy s dodavateli úklidových prací budou obsahovat ustanovení o povinnosti využívat ekologicky šetrné čisticí prostředky apod.

Cíle, které jsme se na počátku stanovily, se nám podařilo společnou týmovou prací dosáhnout.

Ukazatele dosažení cílů:

Podařilo se nám zpracovat **environmentální politiku úřadu** a předložit ji ke schválení radě města a Zastupitelstvu města – viz příloha č. 1

Vedoucí pracovníci a jejich zástupci byli proškoleni v rámci **úvodního školení k EMAS** – zápis ze školení na www.chrudim-city.cz/index.asp?p=20&s=217&id=229&u3=1467

Byla vytvořena funkční **pracovní skupina pro EMAS**, která je složena ze zástupců jednotlivých odborů MěÚ, tajemníkem a místostarostou města

Společně jsme vytvořili **environmentální program** – viz příloha č. 2

Tímto byla dokončena první etapa zavádění EMAS. Na ní bude plynule navazovat etapa druhá, která se bude zabývat vytvořením systému environ. managementu, provedením auditu, environ. prohlášení, ověřením a ukončí se registrací.

V současné době máme nastavenou první etapu inovace a proto ještě nejsou plně vyhodnoceny výsledky. Měření a sledování stále probíhá a konečné výsledky za rok 2008 budou dostupné přibližně koncem ledna roku 2009.

4.3 Implementace řešení:

- **zainteresované strany:** Městský úřad (odborná spolupráce s MŽP)
- **odpovědnost za řešení:** Odbor životního prostředí MěÚ
- **podpora řešení ze strany vedení:** Zavádění EMAS projednala Rada města Chrudim a následně bylo zavádění systému EMAS schváleno Zastupitelstvem města. Zástupci vedení radnice jsou členy pracovní skupiny pro EMAS.
- **podpora řešení ze strany zaměstnanců:** Všichni vedoucí odborů a jejich zástupci prošli úvodním proškolením, tak aby se kvalifikovaně orientovali v problematice EMAS (co znamená zavádění EMAS do praxe, jak může každý ze zaměstnanců přispět k zavádění EMAS). Byly stanoveny role a odpovědnosti jednotlivých zaměstnanců v rámci procesu zavádění EMAS. Jeden zástupce z každého odboru je členem pracovní skupiny pro EMAS, prostřednictvím něj jsou přenášeny informace k EMAS v rámci odboru.
- **překážky:** V průběhu zavádění systému EMAS jsme narazili na neochotu a mnohdy také nepochopení podstaty této aktivity ze strany některých zaměstnanců. Zjistili jsme, že někdy jsou obtížně proveditelné změny zaběhnutých postupů (naučených mechanismů z dřívějších dob). Postupně se nám daří tyto překážky odbourávat, zejména díky komunikaci a diskusi o přínosech a důvodech navrhovaných.
- **úspěchy:** Za velký úspěch považujeme vytvoření tvůrčí pracovní skupiny a získání tak touto cestou týmu lidí, kteří jsou pro věc „zapálení“ a jsou ochotni proškolovat další zaměstnance a podílet se tak i na zavádění „novinek a systematických postupů“ do praxe. Podařilo se nám vytvořit systém, prostřednictvím kterého jsme zvýšili množství vytríděného odpadu v budovách MěÚ, snižujeme náklady vydané za spotřebu el. energie apod.
- **výsledky řešení,** - Jaké byly hlavní výsledky (uvést pokud možno kvalitativní i kvantitativní ukazatele)?

1. Zastupitelstvem města byla schválena „**Environmentální politika úřadu**“ - definování environmentální politiky, tj. hlavních zásad a cílů ve vztahu k životnímu prostředí (včetně závazku dodržování všech příslušných právních požadavků a závazku trvalého zlepšování).

V rámci environmentální politiky bude město Chrudim :

- Pravidelně prověřovat a vyhodnocovat svůj environmentální profil, k tomu účelu bude stanovovat cíle a cílové hodnoty
- Klást důraz na prevenci znečišťování životního prostředí, což představuje minimalizovat dopady svých činností na životní prostředí a zdraví lidí
- Šetřit přírodní zdroje postupným snižováním spotřeby energie, vody a recyklací odpadů
- Zlepšovat životní prostředí používáním ekologicky šetrných materiálů a výrobků
- Vzdělávat a motivovat zaměstnance k ochraně životního prostředí
- Dodržovat požadavky všech platných zákonů, předpisů, nařízení a jiných požadavků na ochranu životního prostředí, které se vztahují k její činnosti

Environmentální politika města Chrudim je závazná pro všechny zaměstnance městského úřadu. Zaměstnanci jsou odpovědní za její dodržování v rozsahu svých povinností.

2. Následně bylo provedeno **environmentální přezkoumání** – proběhla úvodní podrobná analýza problémů ochrany životního prostředí, dopadů a plnění aktivit souvisejících s činnostmi úřadu. Byl tak přezkoumán současný stav a chování úřadu na poli ochrany životního prostředí s cílem zvážit všechny její environmentální aspekty a vytvořit tak základ pro vybudování kvalitního systému EMAS.

Tento krok byl opět učiněn v souladu s doporučeními EMAS – zapojit zaměstnance „do procesu neustálého zlepšování celkového vlivu činnosti organizace na životní prostředí.“

V rámci environmentálního přezkoumání bylo přesně zjištěno, v kterých hlavních oblastech Městský úřad Chrudim při své činnosti nejvíce ovlivňuje životní prostředí. Výsledky environmentálního přezkoumání pro činnosti Městského úřadu Chrudim jsou uvedeny v příloze závěrečné zprávy.

V rámci environmentálního přezkoumání byly definovány oblasti, kterými je nutné se zabývat a to:

- a) oblast úspor energie a s tím související opatření a aktivity,
- b) oblast „zeleného nakupování“ – nákup ekologicky šetrných výrobků,
- c) oblast třídění odpadů – rozšíření třídění odpadů na úřadě,
- d) oblast efektivního využívání služebních vozidel.

3. Dalším krokem bylo **stanovení cílů**, kterých chce úřad v oblasti ochrany životního prostředí dosáhnout, a definování konkrétních programů a opatření k zabezpečení jejich splnění.

Např. :

- Zahájit používání recyklovaného papíru, snížit spotřebu papíru o 5%
- Postupně používat pouze tonery a možností opětovného plnění
- Kontrola smluv s úklidovou firmou, příp. úprava smlouvy
- Používat výhradně ekologické čisticí prostředky
- Snižit množství odpadu podobného komunálnímu produkovanému provozem úřadu o 5%
- zvýšit množství vytríděných plastů a papíru o 25 %, zahájit třídění skla, hliníku a baterií
- Snižit spotřebu el.energie nutné při provozu úřadu o 10 %
- snížit spotřebu paliva na osobu o 5%
- zjištění energetické náročnosti budov
- omezit cesty služebními vozidly na území města

4. Nezbytným krokem bylo **vymezení a stanovení formální struktury systému, tj. definování pravomocí a odpovědnosti konkrétních pracovníků** (týkajících se postupů, úkolů, cílů, programů atd.).

Jaké nástroje pro jejich měření jste použili a jak hodnověrné jsou důkazy?

Environmentální přezkoumání bylo provedeno podle manuálu EMAS a metodiky doporučené Evropskou komisí. Pro vyhodnocení stanovených indikátorů budeme využívat již získaná data v rámci Benchmarkingu a nezbytným krokem je i zapojení dalších partnerů (Technických služeb, Veolia Transport apod.)

Vyskytly se nějaké specifické faktory, které mohly ovlivnit úspěch tohoto řešení?

Důležitým mezníkem v zavádění systému EMAS bylo rozhodnutí vedení města pro aplikaci tohoto systému a vyčlenění potřebných finančních zdrojů.

Projevil se nějaký vedlejší negativní či pozitivní účinek?

Za pozitivní jistě považujeme zavedení myšlenky ekologicky šetrného přístupu do povědomí zaměstnanců - lze předpokládat, že nově získané environmentální návyky budou zaměstnanci úřadu výhledově aplikovat i ve svém dalším působení (nejen pouze na pracovišti). Dále pozitivně hodnotíme nastavení systému řízení úřadu, který prokazatelně umožní výrazné snížení finančních nákladů na provoz úřadu. Na kontrole z MŽP, která proběhla v říjnu na místě, se zjistilo, že na úrovni centrální veřejné správy lze konkrétní opatření aplikovat rychleji než na úrovni obcí (rozhodnutí ministra má větší váhu, MěÚ mají jiná nastavená pravidla apod.)

Inovativnost a přenositelnost dobré praxe

V čem spočívá inovativnost tohoto řešení? Jak se liší od jiných či podobných aplikací/přístupů?

Řešení je inovativní v tom, že zahrnuje ucelený systém řízení úřadu z hlediska jeho vlivu na životní prostředí - jde o systémovou a standardizovanou (metodika Evropské komise) metodu kvality, která zefektivní vynaládání zdrojů úřadu a umožní jeho šetrnější provoz. V EMAS jsou podchyceny všechny činnosti úřadu, nejde tedy o pouhé dílčí kroky, ale o proces řízení, které v rámci environmentálního managementu komplexně řeší danou problematiku.

Zároveň stanovuje i systém řídících a operativních kontrol dodržování stanoveného systému. V rámci tohoto systému je lépe možné operativně reagovat na nově vzniklé situace a problémy, které při chodu úřadu vznikají.

V prostředí ČR je tento přístup k managementu úřadu unikátní, dosud byl využíván převážně ve firemní sféře.

Může být / bylo již toto řešení přeneseno / aplikováno / v jiné organizaci či sektoru? Pokud ano, které jeho základní prvky? Nebo jste v tomto případě sami využili dobrou praxi od jiných organizací?

Dosud je k dispozici pouze zkušenost se zaváděním EMAS v podnicích. Systém však lze aplikovat i v organizacích s jiným statutem – viz využití v rámci úřadu. Pilotní příklad implementace EMAS v rámci Městského úřadu v Chrudimi umožní odzkoušet tento postup na novém typu organizace a nabídnout jej pak k využití dále. V rámci projektu budeme mimo jiné řešit postupné zavedení EMAS do příspěvkových organizací města a Obchodních společností vlastněných městem.

Jaké nejdůležitější poznatky / zkušenosti jste při realizaci řešení získali?

Změna zavedených postupů je obtížná, je nutné získat podporu vedení města a vedoucích pracovníků, zkušenost s komunikací a vysvětlováním problematiky kolegům.

Jaké je Vaše doporučení pro ty, kteří se zajímají o implementaci tohoto řešení ve své organizaci?

Nejdůležitějším krokem je získání podpory ze strany vedení organizace, ztotožnění se s myšlenkou projektu a nepodceňovat stálou informovanost všech zaměstnanců a opakovaná školení.

Z hlediska metodiky doporučujeme spolupracovat s MŽP, příp. CENIA či organizací v rámci EU, která má se zaváděním EMAS praktické zkušenosti.

Přílohy :

Environmentální politika úřadu – příloha č.1

Tabulky Environmentálního přezkoumání a environ.programu – výsledky pro městský úřad v Chrudimi –
příloha č.2

datum:

podpis: